

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๒๐

ฉบับที่ ๒๓๕

ธันวาคม ๒๕๕๓

ISSN 0857-7064

อาศิรวาท

ผคมบาทอภิราชเจ้า

สำนักพระคุณใน

ล้าเลิศรัชสมัย

สยามประเทศรุ่งเรือง

บารมีพระปกเกล้า

มทิตธิเดชพระรารอน

ศาสตร์ศิลป์พระทรงสอน

คือประทีปซีฟเกริกกล้า

พระกมลปานเปียบฟ้า

เย็นหยาดการุณดุจ

ลือเลื่อง “พัฒนามนุษย์”

วิริยะพระเอกเอื้อ

สักการไตรรัตน์ล้ำ

อวยพระพรสิริสวัสดิ์

เกษมสุขโสสถิตพัฒนา

ทรงพระเจริญราษฎร์น้อม

จอมไผท

บาทเบื้อง

เย็นร่ม อุดมแล

พลกพร้อมภักดี

ทวยนิกร ถ้วนแล

ทุกข์หล้า

เพื่อพัฒ-นาแฮ

ส่องแจ้งททัยชน

มหาสมุทร

ทิพย์เกื้อ

โลกประกาศ เกียรติแฮ

สืบสร้างสยามศานต์

จ้ำรัส

เพริศพร้อม

ยืนยิ่ง พระชนม์แฮ

ชีพได้บาทหงส์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า ราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก

คณะกรรมการวิชาการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ราชบัณฑิตยสถาน

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

*** นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานนำข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน จัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ บริเวณโถงชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน

*** ราชบัณฑิตยสถานจัดกิจกรรมปีใหม่ ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓-๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ บริเวณโถงชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน ในงานมีการจัดกิจกรรมบาร์ชา ปีใหม่ ๒๕๕๔ โดยให้ราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมโดยการออกร้าน เพื่อหารายได้สมทบให้แก่สวัสดิการของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ นายกราชบัณฑิตยสถาน และท่านได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดกิจกรรมปีใหม่ ๒๕๕๓ ของราชบัณฑิตยสถานด้วย

สรุปบรรยายผลงานค้นคว้าและวิจัย ของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

● วันพุธที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ภาคีสมาชิก ประเภทวิชาปรัชญา สาขาวิชา อภิปรัชญาและญาณวิทยา บรรยายเรื่อง *เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงนิพนธ์ พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕* ความโดยสรุปว่า พระราชพงศาวดาร หรือพงศาวดาร เป็นการเขียนประวัติศาสตร์แบบเก่าของไทย ที่กล่าวถึงเรื่องของ กษัตริย์เป็นสำคัญ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญ ของพระราชพงศาวดารว่า เรื่องราวของเจ้าแผ่นดิน ดังนั้น เมื่ออ่านพระราช- พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่าง ๆ และพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔ จึงพบว่าเป็นการบันทึกเรื่องของกษัตริย์ โดยมีเรื่องอื่น ประกอบเพียงเล็กน้อย การเขียนประวัติศาสตร์แบบพงศาวดารได้เริ่มมาตั้งแต่สมัย อยุธยา และมีพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา เทวธรรมาภิมุข เป็นฉบับสุดท้าย หลังจากทีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา เทวธรรมาภิมุขทรงลาออกจากราชการตำแหน่งเสนาบดีมหาดไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ ถึงวันที่ ๒๑ กันยายน ซึ่งตรงกับวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรง เริ่มลงมือนิพนธ์ โดยในการนิพนธ์ ทรงแบ่งช่วงเวลาการครองราชย์สมบัติ ๔๓ ปี ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “ตามเหตุการณ์อันเป็นข้อสำคัญใน ทางพงศาวดาร” ซึ่งจะทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของเหตุการณ์ สำคัญได้ชัดเจน โดยทรงแบ่งเป็น ๕ ภาค คือ

“ภาคที่ ๑ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเสด็จกลับ- ราชสมบัติตั้งผู้มีสำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ มาจนพระชนมชีพสมบูรณ์ เสด็จออกทรงผนวชเป็นภิกษุภาวะ หรือถ้าว่าโดยปี คือ ตั้งแต่ปีมโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ จนปีระกา พ.ศ. ๒๔๑๖ รวมเป็นเวลา ๕ ปี ภาค ๑

ภาคที่ ๒ ตั้งแต่บรมราชาภิเษกครั้งหลังแล้วทรงว่าราชการด้วยพระองค์เอง มาจนประกาศเลิกตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคล คือ ตั้งแต่ ปีระกา พ.ศ. ๒๔๑๖ จนถึง พ.ศ. ๒๔๒๕ รวมเป็นเวลา ๑๓ ปี ภาค ๑

ภาคที่ ๓ ตั้งแต่เริ่มแก้ไขระเบียบการบังคับบัญชาจนทรงจัดเสนาบดีสภา คือ ตั้งแต่ ปีจอ พ.ศ. ๒๔๒๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๔ รวมเป็นเวลา ๕ ปี ภาค ๑

ภาคที่ ๔ ตั้งแต่ประกาศตั้งเสนาบดีสภามาจนถึงเสด็จกลับจากประพาสยุโรปครั้งแรก คือ ตั้งแต่ปีมโรง พ.ศ. ๒๔๓๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๔๑ รวมเวลาเป็นเวลา ๖ ปี ภาค ๑

ภาคที่ ๕ ตั้งแต่เสด็จกลับจากประพาสยุโรปครั้งแรก มาจนถึงรัชกาลที่ ๕ คือ ตั้งแต่ปีจอ พ.ศ. ๒๔๔๑ มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๕๓ รวมเป็นเวลา ๑๒ ปี ภาค ๑”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงเล่าถึงวิธีการไว้ใน “ตำนาน” ว่า “การแต่งพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕ มีหลักเป็นที่อาศัย ๓ อย่าง คือ หนังสือ อย่างหนึ่งกับความรู้เห็นของบุคคลอย่างหนึ่ง... (และ) หนังสือราชการ...” หลักทั้ง ๓ ประการ ที่กล่าวมา คือ วิธีการในการค้นคว้าเพื่อทรงนิพนธ์ เมื่อทรงนิพนธ์เสร็จก็ยก ถวายเจ้านาย เช่น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ กรมพระ นริศรานุวัดติวงศ์ (ต่อมาคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข) ให้ทรงอ่านและ ให้ความเห็น ซึ่งหลัก ๓ ประการที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงกล่าวถึง ถือเป็นความรู้ที่ก้าวหน้าในการเขียนพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ในบ้านเมืองของ เราเวลานั้น อีกทั้งครอบคลุมประเด็นพื้นฐานเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่กล่าวถึง who (ใคร) what (อะไร) when (เมื่อไร) where (ที่ไหน) why (ทำไม) และ how (อย่างไร) ในหลักทั้ง ๓ ประการที่ทรงใช้จึงทำให้พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕ แตกต่างจากพระราชพงศาวดารทั้งหลายที่มีมาก่อน เมื่ออ่านแล้วทำให้รู้เรื่อง พงศาวดารได้ดีกว่าแบบเก่า ดังที่ทรงตั้งความหวังไว้ พระนิพนธ์พระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๕ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ถือเป็นมรดกที่ล้ำค่าทาง ประวัติศาสตร์ไทยเล่มหนึ่ง ทั้งในด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์และวิธีการที่ทรงใช้ ในการนิพนธ์ แต่ในที่นี่จะกล่าวถึงสาระสำคัญในพระราชพงศาวดารเพียงบาง ประเด็นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

เรื่องแรก คือ ความหวังโยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่อง การมีอำนาจของตระกูลขุนนาง โดยเฉพาะเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค ต่อ มาคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข) สมุหพระกลาโหม และบุตรชายของ ท่าน คือ พระยาสุรวงค์วิวัฒน์ (วร บุนนาค ต่อมาคือ เจ้าพระยาสุรวงค์วิวัฒน์) จากวงมหาดเล็กและผู้บังคับบัญชาการทหารอย่างไร้ไป

เรื่องที่ ๒ คือ การที่เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ให้มีการแต่งตั้งวังหน้าโดยผิด ประเพณี เพราะพระเจ้าแผ่นดินมิได้ทรงเลือกเอง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงวิเคราะห์ว่า เมื่อเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ไม่พ้นที่จะต้องเป็นผู้สำเร็จราชการ แผ่นดิน จึงคิด “ให้มีอะไรเป็นเครื่องป้องกัน อย่าให้คนทั้งหลายสงสัยว่าท่านจะ ชิงราชสมบัติ...” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงอธิบายเรื่องการเลือกวัง หน้าโดยอ้างผู้รู้เห็นกับการประชุมเลือกวังหน้า ว่า “สังเกตดูผู้ที่อยู่ในที่ประชุมไม่เห็น ชอบโดยมาก ที่เป็นด้วยกลัวเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์เท่านั้น”

เรื่องที่ ๓ คือ เรื่องการเปลี่ยนแปลงประเพณีราชทูตต่างประเทศเข้าเฝ้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงนิพนธ์เรื่องนี้ไว้ในตอนที่ ๑๒ อย่างน่า สนใจ ไทยเคยมีปัญหาเมื่อเซอร์จอห์น เบาว์ริง ต้องการเข้าเฝ้าโดยยืนและคาด กระบี่ เพราะท่านอ้างว่าท่านเป็นอัศวิน (Knight) และเมื่อ เดอ ซอมองต์ เข้าเฝ้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงนิพนธ์เรื่องเข้าเฝ้ามาแล้ว พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงอนุญาตให้เซอร์จอห์น เบาว์ริง ยืนและคาด กระบี่เข้าเฝ้าได้ จากตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่ยกมา จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระ กรม พระยาเทวธรรมาภิมุข ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญอย่างครบถ้วน และพยายาม วิเคราะห์เหตุการณ์โดยใช้หลักการสำคัญ ๓ ประการ โดยทรงใช้หลักฐานทั้งที่เป็น ลายลักษณ์อักษรที่ทรงรู้เห็นเอง ทรงร่วมในเหตุการณ์ และที่ทรงได้ยิน ทรงรับรู้มา หลายเรื่อง อีกทั้งทรงอธิบายเพิ่มเติมไว้ในเชิงอรรถในบางเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้อ่าน เข้าใจง่ายขึ้น หรือเพื่อให้ผู้อ่านพิจารณาความน่าเชื่อถือ ข้อมูลทั้งหลายมีความ สำคัญทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น แม้ว่าจะทรงนิพนธ์พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕ ไม่จบ มีเพียงภาคที่ ๑ แต่ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ทรงใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ทันสมัยในการนิพนธ์พระราชประวัติและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงกล่าวได้ว่า ทรงวางรากฐานประวัติศาสตร์ นิพนธ์สมัยใหม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีในการเขียนงานทางประวัติศาสตร์ แม้จะทรง นิพนธ์ได้เพียงพิเศษ ๆ ของรัชสมัยเท่านั้น

● วันพุธที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ศาสตราจารย์ ดร.วรงค์ จันทร์ครุ ภาคีสมาชิก ประเภทวิชาปรัชญา สาขาวิชา

อภิปรัชญาและญาณวิทยา บรรยายเรื่อง *การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง* ความโดยสรุปว่า การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และการบริหารทรัพยากรบุคคลของภาครัฐ สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอ เพียงมาปรับใช้ได้ในทุกกิจกรรมสำคัญ ๆ โดยครอบคลุมการบริหารจัดการในด้าน ต่าง ๆ รวม ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการระบบข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ (๒) การบริหารจัดการระบบการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การบริหารจัดการ ระบบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ (๔) การบริหารจัดการระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุลของหน่วยงานภาครัฐ (๕) การบริหารจัดการระบบการมีส่วนร่วมของหน่วย งานภาครัฐ (๖) การบริหารจัดการระบบการบริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๗) การบริหารจัดการระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วย งานภาครัฐ และ (๘) การบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในแต่ละ ด้านที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายที่หน่วยงานภาครัฐสามารถมาปรับใช้ ในการบริหาร จัดการได้อย่างสมบูรณ์ แต่ละหน่วยงานภาครัฐสามารถนำเงื่อนไข ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเพียร มีสติ มีปัญญา แบ่งปัน) มาใช้เป็นมรรควิธีในการบริหารจัดการ ควบคู่ไปกับการยึดหลักทางสายกลางซึ่งได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มาเป็นองค์ประกอบ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ

สามารถบริหารจัดการได้โดยเกิดความสำเริง มีการพัฒนาไปอย่างสมดุลด้วยความมั่นคงยั่งยืนพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้า สามารถจัดการ และสนองตอบต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล

ส่วนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ ได้แบ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ ๕ เรื่อง ได้แก่ (๑) การวางแผนทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ (๒) การสรรหาบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ (๓) การคัดเลือกบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ (๔) การอบรมและการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ และ (๕) การรักษาและการใช้ประโยชน์จากบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ของหน่วยงานภาครัฐอาจจะเป็นแนวทางที่ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ขึ้นอยู่กับสภาวะของหน่วยงานที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดนี้สามารถดำเนินการได้ภายใต้หลักทางสายกลาง และเงื่อนไขความรู้ควบคู่ไปกับเงื่อนไขคุณธรรม เพราะนอกจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนและหน่วยงานสังคมตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติแล้ว ยังเป็นแนวทางที่สามารถใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และบริหารทรัพยากรบุคคลของภาครัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ภายใต้เงื่อนไขความรู้ซึ่งประกอบด้วย ความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ภายใต้เงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดุสหาหะ มีสติ มีปัญญา แบ่งปัน และเป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง ยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าในโลก ตลอดจนสามารถสนองตอบและจัดการได้กับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในภาพรวมหน่วยงานภาครัฐจึงควรยึดเป็นภารกิจสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้กับการบริหารจัดการ และการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดแผนใหม่และมีวิธีการที่เป็นรูปธรรม มีช่วงระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจน และให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการติดตามผลและรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งจะทำให้การบริหารจัดการประเทศในภาพรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สุจริต และยึดหลักคุณธรรม เป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศโดยรวม

รองศาสตราจารย์อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว ภาควิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์และญาณวิทยา บรรยายเรื่อง *ทองคำ-เวียงแก้ว* ความโดยสรุปว่า เมืองเวียงแก้วมีอายุครบ ๗๑๕ ปี (๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓) ตั้งแต่พญามังรายทรงสร้างเมืองเมื่อ พ.ศ. ๘๓๘ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานสภาพบ้านเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในเขตกำแพงเมืองสี่เหลี่ยมจัตุรัสซึ่งเชื่อว่าพญามังรายทรงสร้างนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น วัดนับจำนวนนับร้อยวัดกลายเป็นวัดร้าง ๆ หลายวัดทางราชการได้ใช้ที่ดินของวัดเหล่านี้สร้างเป็นสถานที่ราชการ นอกจากวัดร้างแล้วภายในเมืองยังมีโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เลือนหายไปจากความทรงจำของชาวเมืองเวียงแก้วคือ “ทองคำ”, “คุ้ม”, “เวียงแก้ว” และ “ช่วงหลวง” ซึ่งเป็นอาคารสัญลักษณ์ของสถาบันการเมืองในอดีต

คำว่า “ทองคำ” หมายถึง ตำแหน่งที่ประทับของเจ้าแผ่นดินและเจ้าฟ้าแห่งเมืองในกลุ่มแม่น้ำโขงและสาละวิน และเป็นคำที่ใช้ร่วมกันของคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ทองคำของเจ้าแผ่นดินเมืองเวียงแก้วตั้งอยู่ในพระราชวังหลวง ถ้านานเรียกว่า “เวียงแก้ว” ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของทองคำในสมัยโบราณไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีลักษณะเช่นใด ภาพทองคำที่ถ่ายไว้เมื่อประมาณร้อยปีเศษตั้งอยู่ในพระราชวังหลวงหรือเวียงแก้ว อาคารทองคำเป็นอาคารชั้นเดียวรูปทรงคล้ายกับวิหารล้านนาโบราณแต่ไม่มีซุ้มด้านหน้า

“เวียงแก้ว” หมายถึง พระราชวังของเจ้าเมืองเทียบได้กับพระบรมมหาราชวังในกรุงเทพมหานคร เวียงแก้วของเมืองเวียงแก้วที่หลงเหลือหลักฐานปัจจุบันคือที่ตั้งเรือนจำกลางหญิงเวียงแก้วซึ่งมีกำแพงล้อมรอบเวียงแก้วสี่ด้านเป็นกำแพงเก่าของเวียงแก้ว ตำนานกล่าวไว้ว่าภายในเวียงแก้วประกอบด้วยอาคารหลายหลัง เช่น ทองคำห้องประชุมหรือห้องพระโอรส, ฉางหลวง, โรงช้าง, โรงม้า ฯลฯ

ทองคำก็เช่นเดียวกับ “เรือนสุด” เพราะเจ้าของทองคำผู้เป็นใหญ่ที่สุดในทองคำและบ้านเมือง ถ้าเจ้าของทองคำสิ้นชีวิต ทองคำหลังนั้นก็สิ้นสุดอายุลงด้วย ไม่ควรที่เจ้าเมืองคนใหม่จะอาศัยอยู่ต่อไป จึงมีการรื้อทองคำลง แล้วนำไม้จากทองคำซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้สักชั้นดีนำไปสร้างเป็นถาวรวัตถุในวัดและอุทิศบุญกุศลถวายแต่ “ขุน

ทองคำ” ส่วนใหญ่สร้างเป็นวิหาร มณฑป และกุฏิของพระสงฆ์ ฯลฯ ด้วยจารีตและความเชื่อดังกล่าวเจ้านายฝ่ายเหนือจึงไม่สามารถรักษาทองคำและคุ้มหลวงที่มีคุณค่าไว้ได้ ทองคำเมืองเวียงแก้ว, ทองคำเมืองลำพูนและทองคำเมืองลำปางในสมัยเจ้าผู้ครองนครได้ถูกรื้อถอนลงหมดแล้ว

สวนเวียงแก้ว เวียงที่ประทับของเจ้าเมืองเวียงแก้วนั้นไม่ได้หายไปไหน เมื่อเวลาผ่านไปความเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้น ภายหลังจากสิ้นราชวงศ์มังรายแล้ว (ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๐๑-๒๓๑๓) พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์พม่าได้ยึดเมืองเวียงแก้วเป็นเมืองขึ้น ไม่ปรากฏหลักฐานในสมัยพม่าปกครองมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับพระราชวังและทองคำ ต่อมาพระเจ้ากาวิละได้ขอพึ่งบรมโพธิสมภารสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาช่วยทำสงครามขับไล่อำนาจของพม่าออกไปจากเวียงแก้วนั้น เมืองเวียงแก้วถูกทิ้งร้างนานกว่า ๒๐ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๑๕-๒๓๓๕ ในช่วงเวลานั้น “เวียงแก้ว” คงจะร้างไปด้วยใน พ.ศ. ๒๓๓๕ พระเจ้ากาวิละกลับมาฟื้นฟูเมืองเวียงแก้วอีกครั้งหนึ่ง เวียงแก้วคงจะได้รับการฟื้นฟูใหม่เป็นการสืบสานจารีตประเพณีของกษัตริย์ราชวงศ์มังรายและเพื่อให้พระเจ้ากาวิละได้รับการยอมรับและมี “ความชอบธรรม” ในการปกครอง บ้านเมืองด้วย เมื่อสิ้นสมัยพระเจ้ากาวิละแล้วสันนิษฐานว่าเวียงแก้วยังคงเป็นที่ประทับของเจ้าผู้ครองนครสืบต่อมาแต่อีกนานเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ในสมัยของพระเจ้ากาวิโรบลูกศิษย์วงศ์ได้สร้างคุ้มหลวงแห่งใหม่ที่ตึกตะวันออกของเวียงแก้ว คุ้มหลวงแห่งนี้ปัจจุบันใช้เป็นหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเวียงแก้ว ซึ่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมีได้ประสูติที่คุ้มหลวงแห่งนี้ด้วย เมื่อเมืองเวียงแก้วพัฒนามีการค้าทางเรือและมีท่าทางรถไฟติดต่อกับภายนอกมากขึ้น ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจการค้าของเมืองขยายไปด้านตะวันออกติดกับแม่น้ำปิง เจ้าผู้ครองนครและเจ้านายนิยมสร้างคุ้มแบบกรุงเทพฯ บนฝั่งแม่น้ำปิง เช่น คุ้มของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี คุ้มเจ้าแก้วนวล สันนิษฐานว่าส่วนหนึ่งเจ้านายเวียงแก้วที่เคยไปกรุงเทพฯ อาจจะได้รับอิทธิพลด้านความคิดจากพระตำหนักในพระบรมมหาราชวังในกรุงเทพมหานคร ที่สร้างติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่อาจเป็นได้ทองคำ คุ้ม และเวียงแก้วจึงลดความสำคัญลง ต่อมาราชการใช้บริเวณเวียงแก้วทั้งหมดเป็นที่ทำการเรือนจำกลางจังหวัดเวียงแก้ว ชาวเวียงแก้วรุ่นหลังจึงไม่อาจจะเข้าไปเยี่ยมชมเวียงแก้วได้ ส่วนวัดสุทธาวาสซึ่งติดกับเวียงแก้วคล้ายกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง ปัจจุบันเป็นวิทยาลัยเทคนิคเวียงแก้ว

สำนักวิทยาศาสตร์

● **วันพุธที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓**

ศาสตราจารย์ ดร.ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ ภาควิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ บรรยายเรื่อง *สู่ความเขียวสำหรับอุตสาหกรรม* ความโดยสรุปว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการผลิตในอุตสาหกรรม การลดการบริโภค พลังงาน น้ำ วัสดุจากธรรมชาติ และการลดการปล่อยออกของเสีย จะช่วยลดปัญหา และช่วยให้อุตสาหกรรมมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

กรณีศึกษาของการใช้ชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงในการเผาเม็ดปุ๋ย เพื่อลดการใช้ถ่านหิน โดยอาศัย Linear Programming ทำให้สามารถคำนวณหาสัดส่วนของวัตถุดิบและเชื้อเพลิงในการเผาเม็ดปุ๋ย ที่ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงรวมทั้งช่วยลดการปล่อยออกก๊าซเรือนกระจก มีผลให้เพิ่มประสิทธิภาพเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Eco-efficiency)

ศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาวิชาชีววิทยา บรรยายเรื่อง *แมลงกินได้* ความโดยสรุปว่า องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติหรือเอฟโอเอกำลังวางแผนส่งเสริมแมลงให้เป็นอาหารทั่วโลกจริง ๆ แล้วแมลงกินได้เป็นอาหารยอดนิยมของคนไทย เช่น หนอนผีเสื้อ, ตั๊กแตน, หนอนรตคว้น, ตั๊กแตน, แมลงปีกแข็ง จิ้งหรีด และแมลงอีกหลายชนิดล้วนอุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ เช่น ตั๊กแตนขนาดเล็กรุ่นหนึ่งพบว่ามีปริมาณโปรตีนพอ ๆ กับเนื้อบด อีกทั้งการทำฟาร์มเลี้ยงแมลงก็ต้นทุนถูกกว่า และใช้พื้นที่น้อยกว่า มีแมลงอย่างน้อย ๑,๐๐๐ ชนิดที่มนุษย์รู้จักนำมาประกอบอาหาร เช่น น้ำพริกแมงดานาของไทย มดรสเปรี้ยวเหมือนมะนาวหรือไซตแดง (ตัวหนอน) และแมลงมัม (มดตัวเต็มวัย) เป็นอาหารที่มีความอร่อย ราคาแพงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป จากบทความของ ดร.เชน และคณะ ที่พิมพ์ในวารสาร American Entomologist พบว่าในประเทศไทยมีแมลงกว่า ๑๐๐ ชนิดที่สามารถกินได้

ขณะที่ประชากรโลกพุ่งเข้าใกล้ ๗,๐๐๐ ล้านคน เอฟโอเอจึงมองว่าการทำฟาร์มแมลงเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มความมั่นคงทางด้านอาหาร ดร.จิน เตโพลีอาร์ต

นักกีฏวิทยาผู้โปรดปรานปลวกหรือแมลงมากกว่า การทำให้ชาวตะวันตกยอมรับอาหารหน้าตาหน้าเกลียดน่ากลัวนี้ดูจะเป็นเรื่องท้าทายใหญ่หลวงทีเดียว

● วันพุธที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.สมชัย บวรภักดี ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ บรรยายเรื่อง *ปัญหาโรคเหตุโยหินในประเทศไทย* ความโดยสรุปว่า ในช่วง ๒ ปีมานี้ ฝ่ายผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุขของประเทศได้ตื่นตัวเกี่ยวกับโรคเหตุโยหินในประเทศไทย เกี่ยวการใช้โยหินในอุตสาหกรรม ถึงขนาดเตรียมเสนอให้รัฐบาลสั่งห้ามนำโยหินเข้าประเทศ. การรณรงค์ดังกล่าวในสายตาของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งเห็นว่าเกินทำนอง “สูญเปล่า” โดยหลักวิชาการ และเป็นการเลือกปฏิบัติที่อาจเข้าลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อน

การตื่นตัวของฝ่ายรณรงค์ต่อต้านการใช้โยหินในประเทศไทย เริ่มจากมีผู้รายงานผู้ป่วย ๑ รายอ้างว่าเป็นโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดเหตุอาชีวกรรมแรกของประเทศไทย ที่เกิดจากจากสัมผัสโยหิน ได้ลงพิมพ์ในวารสารกึ่งวิชาการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ และต่อมาได้ลงพิมพ์ซ้ำในวารสารอีกฉบับใน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยผู้รายงานหลักคนเดิมได้เปลี่ยนผู้รายงานร่วม ๒ คน. เนื่องจากผู้ป่วยรายที่เสนอนั้นยังไม่สมบูรณ์และไม่อาจยืนยันสาเหตุของโรคได้แน่นอน จึงมีนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในเรื่องโยหินวิพากษ์คัดค้าน แต่แล้วก็ยังมีกรณีนำไปใช้อ้างอิงอยู่

โรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอด หรือโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดเป็นโรคที่ตั้งแต่เริ่มรู้จักกันในประเทศ เชื่อว่าเกิดจากการสัมผัสโยหิน. แต่ต่อมาได้มีรายงานมากมายว่าโรคนี้อาจเกิดจากสาเหตุอื่น หรืออาจไม่ต้องเกิดในอุตสาหกรรมใช้โยหิน อาจเป็นผลจากการใช้วัสดุบางอย่างที่มีการปนเปื้อนด้วยโยหิน เช่นการใช้ปุ๋ยเวอร์มิคูไลต์, แป้งประทินผิวพวกทัลคัม การทำเหมืองหินต่าง ๆ

เกี่ยวกับโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอด หรือโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดมีรายงานผู้ป่วยรายแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งก่อนเวลาที่มีการนำโยหินมาใช้ในอุตสาหกรรม และนำผลิตภัณฑ์โยหินสำเร็จรูปเข้ามาใช้ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๑๔) ผู้ป่วยโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดที่มียารายงานในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๓๒ มี ๓๖ ราย ซึ่งทุกรายไม่มีหลักฐานว่าเกิดจากโยหิน. หลังจากนั้นไม่มีรายงานผู้ป่วยอีกเลย จนกระทั่งรายใหม่ ๑ รายที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งก็ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าเกิดจากโยหิน

นอกจากนั้น ผู้บรรยายเคยตรวจปอดจาก ๓๓๐ ศพที่ไม่ใช่ผู้ป่วยโรคเหตุโยหิน แต่ก็ได้พบเซลล์สทอสบอดีที่ร้อยละ ๔๑ ซึ่งเป็นหลักฐานว่าคนไทยทั่วไปที่ไม่ได้ทำงานสัมผัสโยหิน อาจสัมผัสโยหินที่ยังไม่ทราบแหล่ง ซึ่งผู้บรรยายกำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้

จากข้อมูลที่เสนอข้างต้น จึงขอสรุปย้ำอีกครั้งว่าโรคเหตุโยหินยังไม่พบในประเทศไทย หรืออีกนัยหนึ่งว่ายังไม่พบผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันว่าเกิดจากโยหินในประเทศไทย

สุดท้าย ผู้บรรยายยกตัวอย่างโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ว่าเป็นปัญหาของประเทศทั้งด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจของประเทศที่รุนแรงกว่าโรคที่เกิดจากโยหินเป็นหมื่นเท่า ซึ่งฝ่ายสาธารณสุขของประเทศน่าจะโปรดรงค์ให้เข้มขันมากกว่าที่กระทำอยู่

ศาสตราจารย์กิตติคุณอรุณ ชัยเสรี ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ บรรยายเรื่อง *การออกแบบและก่อสร้างเจดีย์ในประเทศไทย* ความโดยสรุปว่า เจดีย์มีการก่อสร้างกันตั้งแต่สมัยโบราณ บางแห่งอายุนับพันปี และยังคงยืนอยู่จนถึงปัจจุบัน เกือบทั้งหมดของเจดีย์สมัยโบราณมักก่อด้วยอิฐ ฉาบด้วยปูนสอ ซึ่งประกอบด้วยปูนขาวผสมทรายและน้ำอ้อยหรือกาวหนืด เช่น เจดีย์พระธาตุพนม พระปฐมเจดีย์ ต่อมาเมื่อมีการผลิตซีเมนต์ขึ้นมา ก็เปลี่ยนวัสดุเป็นมอร์ตาร์แทนปูนสอ ปัจจุบันมักใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นโครงสร้าง แต่ส่วนที่ทำแบบหล่อยาก เช่นงานสถาปัตยกรรม ก็ยังคงใช้อิฐก่อองค์อาคาร คอนกรีตเสริมเหล็กยังแยกออกไปได้อีกหลายชนิด เช่น ชนิดหล่อกับที่ ชนิดสำเร็จรูป คอนกรีตอัดแรง คอนกรีตพ่น, ferrocement ขึ้นอยู่กับรูปทรงของเจดีย์ระยะเวลาที่กำหนด บางครั้งจำเป็นต้องใช้เหล็กเสริมเป็นโครงสร้าง

สำหรับฐานราก สมัยโบราณใช้ฐานรากแผ่วางบนดินหรือดินแน่น หรือใช้เสาเข็มสั้น ๆ บางแห่งใช้โอง เช่น เจดีย์ในสมัยรัชกาลที่ ๔ หรือใช้ท่อนซุงวางซ้อนและตั้งฉากกันหลายชั้น ปัจจุบันมักใช้เสาเข็มคอนกรีตชนิดหล่อในที่หรือชนิดตอก ขึ้นอยู่กับสภาพของดินและสิ่งแวดล้อม

นอกจากความแข็งแรงของโครงสร้าง และความสวยงามทางสถาปัตยกรรมแล้วยังต้องพิจารณาถึงอื่น ๆ ด้วย เช่น การป้องกันฟ้าผ่า การป้องกันการกัดกร่อนตัว

ของไอ้ในองค์เจดีย์ การป้องกันมิให้คน ค้างคาว เข้ามาอาศัยในเจดีย์ การระบายความร้อน ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นเจดีย์ใหญ่หรือเล็กก็ตาม การสร้างเจดีย์แต่ละครั้งต้องคิดให้รอบคอบทุกอย่าง

สำนักศิลปกรรม

● วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก ภาควิชาศิลปกรรมศึกษา สาขาวิชาจิตรศิลป์ สาขาวิชานาฏกรรม บรรยายเรื่อง *ลีลาท่าภาษาโขนลิง* ความโดยสรุปว่า ผู้บรรยายกล่าวถึงการออกท่าทางของโขนลิงที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากอากัปกริยาของลิงแสมในพื้นที่บริเวณเขาสามมุข จังหวัดชลบุรี และนำข้อมูลมาจัดลัษณะโดยเชิญครูผู้เชี่ยวชาญโขนตัวลิง และศิลปินโขนลิงมาร่วมปรึกษา ซึ่งได้ข้อสรุปว่าโบราณจารย์ได้นำกระบวนการท่าของลิงมาเป็นต้นแบบในการแสดงโขน

การคัดเลือกผู้ฝึกหัดโขนลิง คัดเลือกจากเด็กชายอายุระหว่าง ๑๐-๑๒ ปี ซึ่งมีเกณฑ์ว่าเป็นเด็กที่มีรูปร่างตัวสูง สูงหรือเตี้ยก็ได้ ลำคอสั้น ท่าทางคล่องแคล่วว่องไว มือเท้าไม่ใหญ่หนัก ร่างกายแข็งแรง

การฝึกหัดโขนเบื้องต้น มีท่าต่าง ๆ ในการฝึกหัดขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้

๑. ดบเข่า เพื่อให้ผู้ฝึกหัดรู้จักหวั่นไหว ควบคุมจังหวะได้คงที่ เพราะจังหวะเป็นหลักสำคัญในการแสดงโขน
๒. ถองสะเอว ทำให้ผู้ฝึกหัดรู้จักการยกเอียงลำตัว ยกอก ยกไหล่และใช้ช่วงเอวให้อ่อนไหวไปตามจังหวะได้เป็นอย่างดี
๓. เดินเสลา ทำให้ผู้ฝึกหัดมีกำลังขาที่แข็งแรง สามารถออกท่าทางในการเดินโขนได้นาน ๆ โดยไม่รู้ล้าเหนื่อยง่าย
๔. ถีบเหลี่ยม ทำให้ผู้ฝึกหัดมีเหลี่ยมที่สวยงามตามแบบการแสดงโขน
๕. ฉีกขา ทำให้ผู้ฝึกหัดเกิดความคล่องตัว สามารถตีลังกา และแสดงท่าทางของโขนตัวลิงได้เป็นอย่างดี

๖. หกคะเมนหรือตีลังกา มีท่าตีลังกาหกมัน ท่าอันธพาล และท่าพาลูรีน ประโยชน์ของการตีลังกาคือเพื่อให้อวัยวะในร่างกายเกิดความยืดหยุ่น สามารถเคลื่อนไหว พลิกแพลงได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว

กระบวนการท่าทางการเดินการรำอันเป็นภาษาของโขนลิงนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิด ได้แก่

๑. ท่าโขนอันเป็นลักษณะเฉพาะของตัวลิง เช่น ท่าชู ท่าคว่ำ ท่าหยอง ท่าเกาจาก
๒. ท่าโขนในการรำเพลงหน้าพาทย์ กระบวนท่าของโขนตัวลิง ก็มีท่าเดิน และท่ารำเฉพาะในการรำเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งจะแสดงความองอาจ ผึ่งผาย และรุกเร้ารุนแรงตามประสาลิงด้วย การเดิน และรำเพลงหน้าพาทย์ ในการแสดงโขนนั้น มีการกำหนดเพลงเป็นเฉพาะสำหรับตัวโขนลิงไว้ดังนี้

เสมอ	พระ นาง ยักษ์ และลิง
คุกพาทย์	พระ นาง ยักษ์ และลิง
ตระนอน	พระ นาง ยักษ์ และลิง
ตระนิมิต	พระ นาง ยักษ์ และลิง
ปฐม	ยักษ์และลิง
กราวนอก	พระและลิง

๓. ท่าโขนในการรำใช้บท การรำใช้บท คือ การรำตามบทพาทย์ เจริจา และบทร้อง ซึ่งตัวโขนต้องแสดงภาษาท่าทางไปตามคำพาทย์ เจริจา และคำร้องนั้น ๆ โดยมีกระบวนท่าทั้งที่แทนคำพูด ท่าที่แสดงกริยาอาการ และท่าที่แสดงอารมณ์ผสมกลมกลืนกันอยู่ ท่าโขนในการรำใช้บทของโขนตัวลิง เช่น ท่ารัก ท่าอาญ ท่าโกรธ ท่าเสียใจ

นอกจากกระบวนท่าเฉพาะต่าง ๆ ของโขนตัวลิงแล้ว ยังปรากฏกระบวนท่าเฉพาะในการแสดงโขนอีกมากมาย เช่น ท่ารบขึ้นลอบระหว่างลิงกับยักษ์ ท่ารบขึ้นลอบพิเศษเกี่ยวคอระหว่างลิงกับยักษ์ ท่ารบขึ้นลอบประหว่างลิงกับยักษ์ ท่ารบขึ้นลอบพิเศษเหยียบบา ท่ารบหนัก ท่าเกี่ยวพา

ปัญหาที่ทำให้การออกลีลาท่าภาษาโขนลิงในปัจจุบันด้อยลง

๑. มีการปรับหลักสูตรตามระบบหน่วยกิต ทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องเร่งการถ่ายทอดความรู้ จึงขาดการปฏิบัติซ้ำเพื่อทบทวนท่า
๒. ความเข้มงวดในการสอนลดลง เนื่องจากกระบวนท่าของโขนลิงต้องมีการตัดโครงสร้างร่างกายของผู้เรียน หากผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามอาจต้องลงโทษ ผู้ปกครองบางคนไม่เข้าใจจึงมักจะต่อว่าผู้สอนบ่อยครั้ง

๓. ปัจจุบันผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งการสอนผู้สอนต้องมีความอดทน อดกลั้น เสียสละ และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนด้วยความรัก

๔. ผู้เรียนต้องมีใจรัก มีความมุ่งมั่น อดทน เพราะการฝึกหัดโขนโดยเฉพาะตัวลึงนั้นเป็นเรื่องยากมาก

๕. นักแสดงโขนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการแสดงโขนโดยเฉพาะกระบวนการทำที่ต้องแสดงร่วมกัน เช่น ทำรูปขึ้นลอย

๖. สถานที่แสดง เช่น การแสดงโขนกลางแปลงที่แสดงบนสนามหญ้า บางครั้งพื้นผิวสนามหญ้าไม่เท่ากัน มีหลุม หรือน้ำนอง ทำให้แสดงออกท่าทางได้ไม่เต็มที่

๗. เครื่องแต่งกายโขน เช่น เครื่องแต่งกายมีน้ำหนักมาก หัวโขนใหญ่เกินไป กระบวนการทำทางต่างๆ ของโขนลึงนั้นเป็นนาฏยประดิษฐ์ที่ทรงคุณค่า มีวิวัฒนาการต่อเนื่องอย่างเป็นเหตุเป็นผล นับเป็นศิลปะพิสุทธิ์ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นไทย สืบทอดต่อยาวจนรุ่นแล้วรุ่นเล่า เสน่ห์แห่งโขนลึงในการแสดงโขนยังคงเป็นนาฏกรรมที่อมตะอยู่ชั่วนิรันดร์

● **วันอังคารที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาโนช กงคะนันท์ ภาควิชาศิลป ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา บรรยายเรื่อง *เครื่องเรือนโบราณ* ความโดยสรุปว่า เมื่อกล่าวถึงเครื่องเรือนโบราณ ผู้บรรยายจะนำเสนอเฉพาะเรื่องของชาวเครื่องเรือนเท่านั้น โดยเริ่มต้นที่สมัยอียิปต์ สมัยชิปเพนเดลของอังกฤษ-ยุโรป สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๕ ของฝรั่งเศส และข้ามมาตะวันออกที่สมัยราชวงศ์หมิงของจีน และท้ายสุดของไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยสังเขป สรุปด้วยภาพ รูปแบบของชาวเครื่องเรือน โดยเฉพาะเก้าอี้และเก้าอี้ตัวอื่น

เครื่องเรือนอียิปต์โบราณ (๕,๐๐๐-๖,๐๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล) เมื่อสมัยเริ่มต้น ชาวอียิปต์จะนั่งหรือนอนบนพื้น อาจมีเสื่อที่ทำด้วยใบปาล์ม ใบบาล์ม หรือใบหญ้าแห้งอื่น ๆ ปูรองเท่านั้น ภายหลังต่อมาในสมัยจักรวรรดิเก่า (Old Kingdom) เครื่องเรือนชิ้นแรกคือเก้าอี้เตี้ย (STOOL) ธรรมดาซึ่งใช้กันทั่วไป แต่มีเงื่อนไขอยู่บ้างก็คือ เก้าอี้เตี้ยดังกล่าวใช้สำหรับคนสำคัญ เช่น พ่อบ้านหรือหัวหน้าครอบครัว หรือแขกที่มาเยี่ยมบ้านเท่านั้น พื้นที่นั่งมักด้วยเชือกหรือปูด้วยหนังสัตว์ โคนแอนตรงส่วนกลาง ปลายขาเสื่อเป็นรูปเท้าสัตว์ เช่น แพะ กวาง หรือวัว นอกจากนี้แล้วยังมีเก้าอี้พร้อมพนัก เตี้ยที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น สำหรับวางมัมมี่ และเตียงนอนธรรมดา พื้นเตียงมักด้วยเชือกและปูทับด้วยผ้าอีกทีหนึ่ง ปลายขาเตียงเสื่อเป็นรูปเท้าสัตว์ เช่นเดียวกัน

เครื่องเรือนยุโรป-อังกฤษโบราณ เครื่องเรือนของยุโรปและอังกฤษที่มีมาเป็นรูปเท้าสัตว์ ขอนำเสนอเพียง ๒ แบบ คือ แบบชิปเพนเดล (อังกฤษ) และแบบหลุยส์ที่ ๑๕ ของฝรั่งเศส ประกอบไปด้วยเก้าอี้ธรรมดาและชนิดมีเท้าแขน โต๊ะสำหรับตั้งเตียง (SIDETABLE) โต๊ะแต่งตัว โต๊ะมีลิ้นชัก โต๊ะกลาง โต๊ะกลม ทีวีไม้ใส่ของหรือเครื่องนุ่งห่ม เก้าอี้นั่งพักผ่อน และทีวีไม้สำหรับการแต่งงานหรือลินสอด ซึ่งเป็นของประดับตกแต่ง

เครื่องเรือนจีนโบราณ เครื่องเรือนของจีนในสมัยโบราณมิได้เป็นเครื่องเรือนเช่นเดียวกับอียิปต์ ซึ่งขอเลือกนำเสนอเครื่องเรือนสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๑๙๑๑-๑๙๔๗) เนื่องจากชาวของเครื่องเรือนสมัยนี้เป็นรูปเท้าสิงห์หรือเท้าสัตว์อันตรงกับเรื่องหลักที่นำเสนอ เครื่องเรือนของสมัยนี้มีประมาณ ๖ ชนิด คือ

๑. เก้าอี้-เก้าอี้แบบไม่มีพนัก
๒. โต๊ะแบบมีหรือไม่มีลิ้นชัก
๓. ตู้และหีบเก็บของ
๔. เตียงและเตียง
๕. แท่นและหิ้งวางของ
๖. ฉากกันห้อง

เครื่องเรือนเหล่านี้ทำด้วยไม้ราคา เช่น ไม้มะฮอกกานี ไม้จันทน์ ไม้แดง ฯลฯ และดูบอบบางแต่นุ่มนวล มีลวดลายที่เรียบง่าย ประกอบขึ้นอย่างแข็งแรง มีเอกลักษณ์ต่างจากเครื่องเรือนสมัยอื่น

เครื่องเรือนไทยโบราณ เครื่องเรือนของไทยที่นำข้อมูลมาเสนอในครั้งนี้มีเก้าอี้ลึงที่ประกอบอยู่ด้วยทุกภาพ “เก้าอี้ลึง” คือ ลักษณะของคูร์กันท์ เช่น โต๊ะ ตู้ และตั้ง ที่ทำเป็นรูปขาของลึงซึ่งเป็นสัตว์ในเทพนิยาย ชาลึงที่มีลักษณะโค้งคล้ายขาของลึงที่ โคนขาจำหลักเป็นหน้าลึงที่ ปลายขาเสื่อเป็นเท้าลึงที่เหยียบอยู่บนลูกแก้ว” (ที่มา : พจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๐)

การดำเนินชีวิตของคนไทยแต่โบราณนั้นคล้ายกับอียิปต์และจีนดังที่กล่าวแล้ว ผู้เขียนนำเสนอเครื่องเรือนไทยโบราณโดยเฉพาะเครื่องเรือนที่มีเท้าลึงที่ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะมีเครื่องเรือนที่มีรูปทรงเหมือนกันแต่มีขาต่างกันอีก ๒ ชนิด คือ ขาคูร์และขาหมู เครื่องเรือนดังกล่าวคือตู้พระธรรม ตู้พระ เก้าอี้ และตั้ง เครื่องเรือนเหล่านี้สร้างขึ้นในสมัยต่าง ๆ ที่นำเสนอในครั้งนี้เป็นเครื่องเรือนสมัยปลายอยุธยาและรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๕๓

รองศาสตราจารย์ ดร.นพวรรณ พันธุเมธา ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาไทย บรรยายเรื่อง *โวพจน์* ความโดยสรุปว่า คำว่า โวพจน์ โดยทั่วไป เข้าใจกันว่า มีความหมายตรงกับคำว่า synonym ในภาษาอังกฤษ คือ คำที่ออกเสียงต่างกัน เขียนต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน เช่น รอก กับคอบ น้ากับวาริ ถ้าพิจารณาที่มาของคำ โวพจน์มาจากคำเวจวน ในภาษาบาลี ซึ่งพจนานุกรมบาลี-อังกฤษ ให้ความหมายว่า synonym ดังนั้นความเข้าใจที่ว่า โวพจน์มีความหมายตรงกับคำว่า synonym จึงถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ใช้คำโวพจน์ในความหมายที่ต่างออกไป ท่านเขียนแบบสอนหนังสือไทยที่เกี่ยวกับโวพจน์ไว้หลายฉบับ เช่น *โวพจน์พิรากรม* *โวพจน์ประพันธ์* และ*ปรีชาพจนานัด* เมื่อพิจารณาโวพจน์ที่พระยาศรีสุนทรโวหารรวบรวมไว้ เราอาจถือได้ว่า โวพจน์คือคำที่มีเสียงเหมือนหรือคล้ายกันทั้งคำหรือเฉพาะบางพยางค์ คำที่มีเสียงเหมือนกันอาจสะกดเหมือนกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ความรู้เรื่องโวพจน์มีประโยชน์ต่อการเขียนและการใช้คำ ทั้งยังมีประโยชน์ทางอ้อมต่อการใช้ภาษาที่ประณีตยิ่งขึ้น คือแต่งคำประพันธ์ กวีไทยแต่เดิมมานิยมเล่นคำโดยอาศัยโวพจน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นคำในบทพดงและบทนิราศ โวพจน์ที่กวีใช้ในบทพดงหรือบทนิราศมักซ้ำกัน แต่แม้จะใช้โวพจน์เดียวกัน การเล่นคำของกวีแต่ละคนก็แตกต่างกันไป ถือเป็นเรื่องของฝีมือ กวีแสดงความสามารถเชิงกวีได้โดยเลือกสรรโวพจน์ที่เหมาะสมกับความและซ้ำคำโวพจน์ได้จำนวนมาก

โวพจน์มิได้ปรากฏเฉพาะในบทพดงและบทนิราศเท่านั้น ในบทเจรจาก็มีโวพจน์อยู่ไม่น้อย เช่น ใน*เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน* นางวันทองกับขุนแผนตอบโต้กันโดยเล่นคำโวพจน์ สัตย์ กับ ลัด ใน*บทละครนอกเรื่อง คาวี* นางคันทมาลี เมสสิของท้าวสันนุราชกล่าวตอบโต้ท้าววิชัย ซึ่งแปลงเป็นฤๅษี โดยเล่นคำโวพจน์ ชันตี กับ ชัน

ด้วยเหตุที่คนไทยมีสำนึกเกี่ยวกับโวพจน์ โวพจน์จึงมีบทบาทในการใช้ถ้อยคำของคนไทย ในสมัยก่อน มีคำบางคำที่ห้ามมิให้กราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ เพราะถือว่าเป็นคำหยาบ เช่น หมามูย ต้นทอง พักทอง และผักตบ ต้องเปลี่ยนเป็นเถาหมูย ต้นปาริชาติ พักเหลือง และผักสามทาว คำเหล่านี้กลายเป็นคำหยาบไปได้ทั้งๆ ที่เป็นเพียงชื่อพืชผัก ก็เพราะเป็นโวพจน์กับคำที่ใช้คำหรือสื่อความหมายไปในทางรุนแรง

นอกจากนี้ นักเล่าเรื่องซึ่งก็อาจใช้ประโยชน์จากโวพจน์ได้โดยเล่าถึงความเข้าใจผิดอันเนื่องมาจากโวพจน์ นักเขียนหลายคนก็ได้อาศัยโวพจน์สื่ออารมณ์ขัน ปรีดิกคำทายก็มักจะมีคำความกำกวมที่เกิดจากโวพจน์ ทำให้ผู้ทายงัดข้อไม่ได้ ในด้านคติความเชื่อ โวพจน์ก็มีบทบาทอยู่เหมือนกัน คนไทยจำนวนมากเชื่อว่าเลข ๙ เป็นเลขมงคล อาจเป็นเพราะ แก้วมีเสียงพ้องกับคำว่า ก้าว และคนไทยอีกไม่น้อยนิยมปลูกต้นไม้บางชนิดในบ้าน แต่จะหลีกเลี่ยงไม่ปลูกต้นไม้บางชนิดเพราะเรื่องชื่อ ต้นไม้ที่นิยมปลูกจะมีชื่อพ้องกับคำที่มีความหมายไปในทางดี เช่น มะยม-นิยม มะขาม-ขาม ขุนน-หนุน ต้นไม้ที่ไม่นิยมปลูกจะมีชื่อพ้องกับคำที่มีความหมายไปในทางไม่ดี เช่น พุทรา-ชา มะไฟ-ไฟ ระกำ-ระกำ

โวพจน์มิได้มีความสำคัญเฉพาะในภาษาไทยภาคกลางเท่านั้น ในภาษาไทยถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นนอกประเทศ ก็มีตัวอย่างการใช้ประโยชน์จากโวพจน์

ตัวอย่างทั้งหมดแสดงว่าคนไทยและคนไทยถิ่นมีสำนึกเกี่ยวกับโวพจน์กันมานาน และมักจะโยงความหมายของคำที่เสียงเหมือนหรือคล้ายกัน คนไทยจำนวนมากตั้งแต่คนทั่วไปจนถึงกวีนำโวพจน์มาใช้เล่นกับภาษา คนไทยอีกไม่น้อยถือว่าสิ่งต่างๆ จะเป็นมงคลหรือไม่เป็นมงคล แล้วแต่เสียงของคำว่าพ้องกับคำที่มีความหมายเป็นมงคลหรือไม่ โวพจน์มีความสำคัญต่อคนไทยและคนไทยถิ่น ทั้งในด้านการใช้ภาษาและคติความเชื่อตลอดมา และก็คงจะมีความสำคัญเช่นนี้ตลอดไป

● วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป มโนมัยวิบูลย์ ภาควิชาศิลป ภาควิชาวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ บรรยายเรื่อง *ชุมชนจีนในประเทศไทย : ทลาคหลายสำเนียงจีน* ความโดยสรุปว่า คนจีนเดินทางมาเมืองไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ส่วนใหญ่จะเข้ามาค้าขายที่เดินเรือเข้ามาติดต่อกับชาย ต่อมาในสมัยอยุธยา พ่อค้าชาวจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและช่วยด้านการค้าสำเภาของไทยด้วย สมัยกรุงธนบุรีสนับสนุนให้พ่อค้าชาวจีนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายในเมืองไทย จึงมีชาวจีนเดินทางมาค้าขายตามหัวเมืองแถบชายทะเลตะวันออก กรุงเทพมหานคร และลงไปถึงหัวเมืองทางใต้ โดยเฉพาะที่กรุงธนบุรีมีชาวจีนอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะชาวจีนแต้จิ๋ว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช การค้าขายระหว่างไทยและจีนเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของไทย สมัยต้นรัตนโกสินทร์ไม่กีดกันชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ทั้งยังจัดให้ชาวจีนเป็น “กลุ่มคนนอกกระบวนไพร่” ชาวจีนจึงไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน มีความเป็นอิสระ สามารถประกอบอาชีพที่ถนัดและเดินทางไปค้าขายตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้ เมื่อมีการอพยพเข้ามาเมืองไทยมากขึ้น จึงมีการเก็บภาษีค่าแรงงานชาวจีนครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เรียกว่า “การผูกข้อมือจีน” ชาวจีนที่เสียภาษีแล้วจะมีไหมสีแดงผูกข้อมือต่อมา ได้ยกเลิกการผูกข้อมือในปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวนชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐ จำแนกตามกลุ่มภาษาถิ่นได้ ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มที่พูดสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋ว ร้อยละ ๖๐ และร้อยละ ๑๖ ไทหล่า ร้อยละ ๑๑ กวางตุ้ง ร้อยละ ๗ ฮกเกี้ยน ร้อยละ ๔ และชาวจีนที่ไม่ได้อยู่ใน ๕ กลุ่มนี้ อีกร้อยละ ๒

ชาวจีนแต้จิ๋ว เรือสำเภาของชาวจีนแต้จิ๋วเดินทางมาเมืองไทยแล้วขึ้นที่เมืองจันทบุรี ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากจึงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จันทบุรี มีความถนัดในการแล่นเรือและการประมง ดังนั้นจึงมีชาวจีนแต้จิ๋วอพยพไปที่ชลบุรีตั้งเป็นชุมชนประมง มีกิจการเรือประมง ส่วนพวกที่ถนัดเรื่องการเกษตรที่จันทบุรีก็ปลูกพริกไทยจนเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเมืองนี้ ชาวจีนแต้จิ๋วมีความสนิทกับคนไทยทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่เห็นชัดเจนคือภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วกลายเป็นภาษาในวงการค้าขาย คำยืมในภาษาไทยก็ยืมคำจากภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นจำนวนมาก

ชาวจีนแคะ ชาวจีนแคะบางกลุ่มอพยพมาเมืองไทยแล้วตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคกลางและภาคกลางตอนบนของไทย อาชีพที่ถนัดคืองานช่างฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างฟอกหนัง ช่างทำเครื่องหนัง ช่างตัดผม ช่างเงิน จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่ชาวจีนแคะอาศัยอยู่มาก บางกลุ่มย้ายถิ่นฐานไปภาคเหนือ คือ ลำปาง น่าน เชียงราย และแพร่ และบางกลุ่มที่อพยพไปขึ้นบกทางใต้ของไทยก็ตั้งถิ่นฐานที่สงขลา ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา เจ้าของร้านอาหาร ชาวจีนแคะมีอัตลักษณ์เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นพวกที่ซื่อสัตย์ ไม่ทหาความรู้ ยึดมั่นในจารีตประเพณี

ชาวจีนไหหล่า ชาวจีนไหหล่ามีความเชี่ยวชาญด้านการประมงและการเดินเรือ การเกษตร ป่าไม้ และโรงเลื่อย เมื่อเดินทางมาไทยก็ตั้งถิ่นฐานตามชายฝั่งทะเล และที่ราบลุ่มแม่น้ำสายต่าง ๆ เช่น แถบปากน้ำโพ นครสวรรค์ บางส่วนเดินทางต่อขึ้นเหนือไปป่าไม้สัก อาหารของชาวจีนไหหล่าซึ่งเป็นที่ยอมรับ คือ ข้าวมันไก่ ขนมจีนไหหล่า จับฉ่ายไหหล่า ข้าวต้มไหหล่า ส่วนศิลปะการแสดงของชาวจีนไหหล่าที่มีความสัมพันธ์กับไทย คือ หุ่นไหหล่า

ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนกวางตุ้งเดินทางมาค้าขายกับเมืองไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาและตั้งถิ่นฐานในตัวเมืองอยุธยา และตามเมืองในภาคกลางตามชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ชาวจีนกวางตุ้งมักประกอบอาชีพที่ถนัดคือช่างหรืองานฝีมือ โดยเฉพาะการทำอาหาร งานช่างกลึง การประกอบเรือ ซ่อมเรือ

ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนฮกเกี้ยนเดินเรือมาค้าขายตั้งแต่สมัยอยุธยา ชาวจีนฮกเกี้ยนที่ตั้งถิ่นฐานที่อยุธยาตั้งบ้านเรือนที่ย่านในโก่ ย่านป้อมเพชร และแพหน้าวัดพนัญเชิง ประกอบอาชีพพ่อค้า ช่างฝีมือ เกษตรกรเลี้ยงหมู นักแสดงจิว แพทย์จีน และรับราชการ ชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วนขึ้นฝั่งที่หัวเมืองชายทะเลแถบตะวันออกของไทย และตั้งถิ่นฐานที่ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทราและแถบลุ่มเจ้าพระยา บางส่วนไปที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกและคาบสมุทรมลายู ในสมัยกรุงธนบุรีชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ารับราชการด้วย จนเจริญก้าวหน้าได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ เช่น จีนเหยียง (ต้นตระกูล ณ สงขลา) ได้ยศเป็นหลวงสุวรรณคีรีสมบัติ ชาวจีนฮกเกี้ยนมักตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนสร้างบ้านเดี่ยวที่เรียกว่า “บ้านตึกดิน” มีการสร้างศาลเจ้าเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ชาวจีนฮกเกี้ยนส่วนใหญ่ยกจนแต่ด้วยความขยัน อดทน อดทน และหาช่องทางทำกินด้วยการค้าขายจึงค่อย ๆ ตั้งตัวเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ได้

นายธนิตวรรณ จันทนะผลิน ภาควิชาศิลป ภาควิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาประติมากรรม บรรยายเรื่อง *มิเกลันเจโล : ประติมากรรมที่กาลเวลามีอายุเต็มเลือน* ความโดยสรุปว่า มิเกลันเจโล บูโอนารโรติ เป็นประติมากรเอกแห่งเมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี มีชีวิตอยู่ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๔๗๕-๑๕๖๔ ผลงานประติมากรรมที่สร้างขึ้นเป็นรูปแบบของร่างกายมนุษย์ วัสดุที่ใช้คือหินอ่อนที่ได้มาจากแหล่งหินที่เมืองคาร์รารา ซึ่งทั้ง ๒ สิ่งนี้เป็นเครื่องมือที่ทำให้อัจฉริยภาพของมิเกลันเจโลปรากฏออกมาเป็นประติมากรรมที่มนุษย์ชาติได้ชื่นชมอัจฉริยภาพแรก คือ ความรู้ ความสามารถ และมีมือเป็นเลิศในการใช้รูปร่างกายมนุษย์เป็นรูปแบบในการสร้างสรรค์ประติมากรรม ผลงานที่แสดงอัจฉริยภาพนี้คือผลงานที่ชื่อ David ซึ่งจะทำให้มิเกลันเจโลมีความรู้ในเรื่องกายวิภาคของมนุษย์คือเรื่องของการกระดูกและกล้ามเนื้อได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีฝีมือในการแกะสลักหินอ่อนได้ชัดเจน ทำให้ประติมากรรมรูปร่างกายมนุษย์ในรูปแบบสมัยนิยมไม่มีชิ้นใดจะมีคุณค่าเสมอเหมือนได้เลย

อัจฉริยภาพที่ ๒ มิเกลันเจโลมีความเข้าใจในรูปแบบและความหมายของทัศนธาตุ โดยเฉพาะเรื่องรูปทรงกับที่ว่างและเรื่องของวัสดุ และสามารถนำมาผสมผสานกับเนื้อหาของประติมากรรมได้อย่างกลมกลืน ผลงานที่สื่อความหมายนี้คือประติมากรรมหินอ่อนที่ชื่อ “Moses” อัจฉริยภาพที่ ๓ สามารถใช้เทคนิคและวิธีการมาสื่อความหมายร่วมกับรูปทรงและเนื้อหาของประติมากรรมได้อย่างสมบูรณ์แบบ คือผลงานที่ชื่อ The Awakening Giant

อัจฉริยภาพที่ ๔ สามารถผสมผสานคุณลักษณะของงานจิตรกรรมและประติมากรรมได้อย่างกลมกลืนนำมาซึ่งการเน้นเนื้อหาส่วนหลัก ส่วนรอง และส่วนเสริมได้อย่างสมบูรณ์แบบ คือ ผลงานที่ชื่อ Duomo Pietà เพราะมิเกลันเจโลมีความสามารถทั้งทางจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และกวีนิพนธ์

อัจฉริยภาพที่ ๕ คือการสลักลมหายใจของมนุษย์ซึ่งแสดงออกในผลงานที่ชื่อ Duomo Pietà เช่นเดียวกัน รวมทั้งการใช้กิริยาอาการของมนุษย์มาร่วมสื่อความหมายด้วย

กล่าวโดยสรุปคือ มิเกลันเจโล มีรูปแบบรูปร่างกายของมนุษย์ที่เขามีความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้เป็นสื่อ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของวัสดุ เทคนิค และกระบวนการทางเทคนิค รวมทั้งรูปแบบและความหมายของทัศนธาตุ โดยนำมาหลอมรวมกันเป็นความสมบูรณ์แบบอันสูงสุดของการสร้างสรรค์ประติมากรรม ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ก้าวเข้ามาในอาณาจักรของการสร้างสรรค์ประติมากรรมก็จะได้พบกับมิเกลันเจโลด้วย เพราะมิเกลันเจโลคือภูมิปัญญาอันสูงสุดของการสร้างสรรค์ประติมากรรมที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในวิถีแห่งความเป็นนิรันดร์ของกาลเวลา

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชบัณฑิตยสถาน ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน

โทรสารหมายเลข ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๕๒ หรือทางเว็บไซต์ www.royin.go.th

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ไขปัญหาภาษาไทย

ถาม คำว่า **ทึมายุ** กับ **ตีมายุ** คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **ตีมายุ**

ถาม ทับศัพท์คำว่า crystal park, tuna, music video, doctor, facebook, animax และ Halloween ใช้ว่าอย่างไร

ตอบ **คริสตัลพาร์ก, ทูน่า, มิวสิควิดีโอ, ดอกเตอร์, เฟซบุ๊ก, แอนิเมกซ์** และ **ฮาโลวีน** ตามลำดับ

ถาม ศัพท์บัญญัติของคำว่า laboratory และคำว่า printer ใช้ว่าอย่างไร

ตอบ ศัพท์บัญญัติของคำว่า laboratory ใช้ว่า **ห้องปฏิบัติการ** และ คำว่า printer ใช้ว่า **เครื่องพิมพ์**

ถาม ระหว่างข้อความว่า **ทิศเหนือจดทิศใต้** กับ **ทิศเหนือจรดทิศใต้** คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ **ทิศเหนือจดทิศใต้**

ถาม คำว่า **ภาวะวิสัย** กับ **ภาวะวิสัย** คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **ภาวะวิสัย**

ถาม คำว่า pawnshop กับ pawn shop ที่หมายถึง โรงจำนำ คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **pawnshop**

ถาม คำว่า **ประสบความสำเริง** กับ **ประสบความสำเริง** คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **ประสบความสำเริง**

ถาม คำว่า **นานเนา** กับ **นานเนา** คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **นานเนา**

ถาม คำว่า **ผู้จัดการ** และ **ผู้อำนวยการ** ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่าอะไร

ตอบ คำว่า **ผู้จัดการ** ตรงกับคำว่า **manager** และ คำว่า **ผู้อำนวยการ** ตรงกับคำว่า **director**

ถาม คำว่า **บ้าน** มีความหมายว่าอย่างไร

ตอบ คำว่า **บ้าน** ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นคำนาม หมายถึง **ที่อยู่, สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย, บริเวณที่เรือนตั้งอยู่, ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่**; ในทางกฎหมาย หมายถึง **โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครอง และหมายความรวมถึงแพหรือเรือซึ่งจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำ หรือสถานที่หรือยานพาหนะอื่นซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำได้ด้วย**; แต่ถ้าหากเป็นวิเศษณ์ จะหมายถึง **ที่มีอยู่ตามบ้านหรือที่เลี้ยงไว้**.

ถาม หากจะเขียนจดหมายถึงพระภิกษุสงฆ์เพื่อขอบคุณ จะเขียนชื่อเรื่องในจดหมายอย่างไร

ตอบ **เรื่อง ขอนมัสการขอบคุณ**

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐
ไปรษณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน

เพื่อเผยแพร่งานวิชาการ
ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ
ของราชบัณฑิตยสถาน

จัดทำโดย

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ศูนย์บริการวิชาการ ราชบัณฑิตยสถาน

บรรณาธิการ

นางสาวบุญธรรม กรานทอง

กองบรรณาธิการ

นางทิพาภรณ์	ธาริเกษ	นางกนกวรรณ	ทองตะโก
นางสาวพัชระ	บุญประดิษฐ์	นางสาวกุลศิรินทร์	นาคไพจิตร
นางสาวอารี	พลดี	นางพรทิพย์	เดชทิพย์ประภาพ
นางสาวปิยรัตน์	อินทร์อ่อน	นายอาคม	คงทน
นางสาวกระลำภี	แพรกทอง	นายอภิเดช	บุญสงค์

พิมพ์ที่ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๙